ART I PRESTIGI DE TORROELLA. DES DEL MEU RECORD

Sempre he pensat que algun dels primers pobladors del massís del Montgrí, sigui dalt d'un penyal o dintre d'una cova solitària i feréstega, havia meditat sobre el meravellós espectacle que els seus ulls contemplaven; probablement, fins i tot intentà, amb qualsevol pedra o carbó, reflectir aquell panorama lacustre, o dibuixar l'acció ràpida i fugaç d'algun animal o el vol majestuós de qui sap quina espècie d'au.

No podem saber si aquell home va deixar algun testimoni de la seva visió que el temps pot haver esborrat, almenys en aquest indret, però sí que podem afirmar que ja donava forma a la pedra i a la fusta; els diferents i variats estris trobats a la nostra muntanya, tant d'ordre ornamental com utilitari, en són un bon exemple. Això demostra que l'art es creà en principi com un element pràctic? o bé simultàniament s'ornamentà i adquirí el caràcter d'un producte reflexiu i ple de sentiment? Sigui com sigui, cal constatar la gran diferència, el xoc que es produeix en contemplar, per exemple, un ganivet del neolític i un ganivet actual d'ús corrent; la força d'aquella peça elemental i primitiva supera amb escreix i té un poder de fascinació extraordinàriament superior a la peça polida i perfecta de la nostra indústria; partint d'aquí, s'esdevé el curiós fet de l'art: distinció, esperit, matèria.

Deixant a part aquesta introducció, que més aviat pertany als estudiosos d'aquest saber, pretenc fer una referència, des del meu record, a les inquietuds artístiques de la nostra vila.

Torroella, des de temps immemorials, ha tingut el gran privilegi de crear artistes de tota mena, i a la vegada, d'acollir grans personatges que en el nostre àmbit han determinat una decisiva aportació en el camp de les arts, en els seus més variats aspectes.

No tinc pas la pretensió de fer una anàlisi ni cronològica ni històrica dels fets més trascendents de la nostra cultura, però sí comentar el resultat de la meva visió personal de tot això que al llarg dels anys tant ha motivat la meva existència.

L'encís i la suggestió del nostre paisatge és i ha estat reconegut sempre; influència que, tal vegada, és deguda a la diversitat de la nostra orografia.

Aquí s'ha produït pintura, música, escultura, literatura, teatre, poesia i s'han conreat les més diverses artesanies. Cal esmentar que, concretament

pel nombre d'habitants en relació amb d'altres poblacions veïnes, crec que Torroella sobresurt notòriament.

La música a Torroella ha estat i és un element vivíssim i quotidià; és difícil de fer un resum breu, sense ometre algun fet o persona destacada; intentaré de fer un esforç de síntesi, ressaltant els valors més fonamentals referents a aquesta activitat que ha estat, sens dubte, un dels grans motors de la nostra cultura. Torroella es pot sentir joiosa de tenir la cobla més antiga del món i, salvant el tòpic, la nostra plaça ha estat el bressol de la sardana. Hem tingut, entre d'altres, un dels més grans i fecunds compositors d'aquesta dansa; el nom de Vicenç Bou forma part de l'antologia immortal de la sardana.

Hi ha molts altres compositors de gran prestigi, de famílies musicals d'extraordinari renom com els Pardas, els Rigau, els Vallespí i d'instrumentistes de fama reconeguda esmentats gairebé tots en excel.lents estudis de Pere Castells i del musicòleg i compositor Enric Vilà, en anteriors llibres de Festa Major; seria interminable esmentar-los tots. Cal, no obstant això, citar el pas d'un home de reconeguda vàlua, com és Salvador Dabau, compositor i pianista exquisit. Les orquestres i cobles de la nostra vila tenen un elevat reconeixement. Els festivals internacionals de música, organitzats per les Joventuts Musicals de Torroella ens han ofert la sort d'escoltar els més grans virtuosos i les més importants orquestres del món, i avui la nostra vila, en aquest aspecte, gaudeix d'un prestigi i d'un renom internacional.

En les arts plàstiques (i sempre des del meu record) han passat per Torroella eminents pintors; cal citar, en primer lloc, el genial Gimeno, tortosí de naixement, però vinculat familiarment a Torroella, on desenvolupà una activitat transcendent i creativa, malgrat les vicissituds de la seva precària situació; Gimeno no només fou un gran pintor, sinó que també fou una lliçó vivent de sublimació espiritual en tots els ordres.

Més endavant, aconsellat pel malaguanyat pintor local Josep Maria Mascort, apareix com un huracà la figura desbordant i categòrica de Joaquim Mir, l'home vital que deixà una sèrie de quadres de Torroella i l'Estartit, d'una força aclaparadora; citem "La desferra" (actualment al Museu d'Art de Catalunya), obra d'una frescor i d'una empenta brutal, on descriu tot el vertader paradís d'una platja -l'Estartit- encara immaculada.

Josep Maria Mascort -gran mestre dels pinzells, potser un dels marinistes millors que ha produït Catalunya en els últims anys i a qui encara es deu un reconeixement més explícit dels seus mèrits i de la seva culta personalitat- se'n va anar massa aviat; ens deixà quan començava a donar obres d'una solidesa i d'una qualitat extraordinàries, que amb tota seguretat haguessin donat a la nostra vila una encara més gran ressonància artística.

Joan Pericôt, dibuixant, pintor i arquitecte, temperamental i culte, home d'una sensibilitat disposada a les més diverses inquietuds. Torroella no pot oblidar mai la seva gran labor de transformació i recerca d'un hàbitat que, sense perdre cap comoditat, mai no va fugir de la nostra idiosincràsia.

Josep Tomàs Mont, dibuixant excel.lent, retratista precís i home d'una cultura ubèrrima.

Totes aquestes i d'altres persones que deixaren a la nostra vila una tan profunda petjada en les arts plàstiques, espargiren la llavor que avui molts d'altres hem recollit; és per això que tots els que practiquem la pintura a la nostra vila hem d'esmerçar-nos i mirar de fer-nos dignes d'aquells mestres i no caure en la il.lusió que l'art s'assoleix amb unes quantes lliçons.

L'escultura a Torroella, llevat del cas de Josep Mundet, artista que ens deixà quan ja era una promesa, no ha tingut, que jo recordi, massa adeptes; sembla que avui han sortit alguns joves que amb esperit innovador (que això sempre és saludable) intenten aportar amb la seva elogiable dedicació un aspecte artístic del qual la vila estava mancada.

Encara que l'arquitectura actual sigui un fort aiguabarreig i no respecti massa la tradició mediterrània, Torroella compta, per sort, amb arquitectes sensibles i competents que intenten seguir uns cànons, més d'acord amb el nostre paisatge.

Últimament un altre aspecte artístic desperta la curiositat, em refereixo al tapís que, pel que sembla, ha motivat l'esperit de moltes senyores; però cal tenir en compte que qualsevol activitat artística ha d'anar acompanyada i precedida d'un estudi seriós de l'art en qüestió, si no se la vol convertir en un simple passatemps. Això no significa cap crítica, ben al contrari, és simplement fomentar una opinió, per valoritzar encara més tan noble iniciativa.

És molt important comentar la gran tradició que ha tingut sempre Torroella per a l'estudi i la pràctica de la literatura; la gran lliçó d'aquells vilatans que fundaren "l'Ateneu Montgrí" i més tard l'**Emporion**, ha deixat un reguitzell de persones, que al llarg dels anys i per mitjà d'una eina eficaç com és el **Llibre de la Festa Major**, han exposat tota mena de conceptes i d'estudis històrics, científics, geogràfics, arqueològics i anecdòtics, que es fan dignes del millor elogi. Seria injust no reconèixer el mèrit de les grans aportacions primigènies del mestre Pere Blasi, de mossèn Viver, poeta eximi, de Josep Castells, d'Eduard Viñas, dels germans Lluís i Joan Pericôt, de Pelai Negre, de Josep Maria Mascort i de molts altres que lamento no recordar.

Actualment, el Llibre de la Festa Major és un exponent categòric de la nostra cultura, de les nostres preferències espirituals i de tots els valors que han fet sempre de Torroella una vila singularment preocupada per tot allò que l'home té d'espiritual i transcendent.

Tots els qui hem citat anteriorment ben segur que se sentirien plenament satisfets de les persones que amb tant d'encert continuen l'obra per ells iniciada. Seria també imperdonable no esmentar els noms de tots aquells que durant més de mig segle han sostingut la columna vertebral de tan entranyable publicació.

Un dels homes que més han divulgat la nostra història local sota els més variats aspectes és sens dubte Pere Castells; ha tractat temes sardanístics,

històrics, artístics i anecdòtics, amb una fidelitat absoluta, sense caure mai en la fàcil vulgaritat. Citem altres noms que contribueixen amb la seva ploma i el seu art que el "Llibre" sigui sempre esperat amb il.lusió per tots els torroellencs.

Joan Radressa, Enric Vilà, Jaume Surroca, Josep Vert, entre d'altres, i els il.lustradors Francesc Soler, extraordinari dibuixant i excel.lent pintor, Josep Deusedes, aquarel.lista sensible, Miquel Graells, dibuixant i pintor, i moltes altres persones joves que s'hi incorporen, preparats i cultes i que són ja els destinats a portar el timó de la nau del nostre "Llibre".

Són d'indubtable interès les aportacions de Josep Vert i Planas, home que no para mai de sorprendre'ns amb les seves obres, un compendi d'estudis arqueològics, històrics i didàctics. Marcel.lí Audivert mereix també una gran consideració per les seves fidels descripcions de Torroella i l'Estartit i, sobretot, pel seu valuós record toponímic dels esculls i racons del nostre litoral.

La poesia també té els seus representants a Torroella: Fèlix Graells, callat i sensible, poeta i compositor, deixa un llibre de poemes i moltes sardanes de mèrit indubtable; Rogeli Bou, poeta delicat, autor de la lletra de la immortal sardana del seu pare "Torroella Vila Vella"; Olga Batlle, poetessa original, i moltes altres persones que senten aquesta forma d'expressió de les quals però, es desconeix l'obra.

El teatre fa temps que ha deixat d'existir a Torroella, però del meu record han existit grups que han practicat amb gran èxit aquesta branca artística.

Les agrupacions corals, en canvi, amb més o menys empenta sempre han estat vigents a Torroella; actualment l'agrupació Coral "Anselm Viola" té un prestigi molt considerable; el cor del "Recer" també es destaca per la seva pervivència i continuïtat.

En definitiva, Torroella és una vila rica en valors espirituals; vegeu, sinó, la gran quantitat d'afeccionats a la pintura, a la música, a la literatura i a les més variadíssimes prospeccions intel.lectuals. Torroella, la dels escuts nobiliaris, la de façanes i palaus que ens parlen d'un passat gloriós, té també un important museu: el "Museu del Montgrí i del Baix Ter", on es concentren i concreten totes les activitats de tipus artístico-culturals de la nostra vila, exponent viu del nostre secular patrimoni, tant del més llunyà com del més present; hi trobareu restes prehistòriques del nostre Montgrí al costat d'eines d'oficis ja morts que ens parlen d'arts i cultures; passat i present d'una vila que no vol perdre els seus orígens i que demostra que estima tot allò que fa de l'home un ésser perfeccionable i espiritual, el qual a través dels segles ha tingut com a Nord l'eterna flama de l'art.

Joan Fuster i Gimpera
Gener de 1993